

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

Основи клінічної психології та психосоматики

Шифр та назва спеціальності
053 Психологія

Інститут
Соціально-гуманітарних технологій

Освітня програма
Психологія

Кафедра
Педагогіки та психології управління соціальними системами імені акад. І.А. Зязюна)

Рівень освіти
Магістр
ї

Тип дисципліни
Обов'язкова

Семестр
перший

Мова викладання
Українська,

Викладачі, розробники

Підбуцька Ніна Вікторівна,
Nina.Pidbutska@khpі.edu.ua

Доктор психологічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та психології управління соціальними системами імені акад. І.А. Зязюна НТУ «ХПІ», автор понад 100 наукових та науково-методичних праць. Провідний лектор з дисципліни: «Основи професійної психології», "Вікова психологія", "Конфліктологія" та ін.

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна спрямована на засвоєння знань з основ клінічної психології, психодіагностики, дізнатися про феномени норми та патології, ознайомитися із критеріями психічного здоров'я, диференційної діагностики, формулювання психосоматичної проблематики, призначення адекватного психологічного супроводу клієнтам з психосоматичними розладами.).

Мета та цілі дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи клінічної психології та психосоматики» є ознайомлення здобувачів із теоретичними уявленнями та практичними напрацюваннями відносно розладів психіки та поведінки, розширення теоретичних уявлень про психологічні особливості осіб з різними нозологіями. Також про закономірності психологічної діагностики та психотерапії психосоматичних розладів

Формат занять

Лекції, індивідуальне завдання, самостійна робота, консультації. Підсумковий контроль – іспит.

Компетентності

Здатність проведення досліджень на відповідному рівні (ЗК2). Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми (ЗК4), Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)

(ЗК6). Здатність розробляти та управляти проектами (ЗК8). Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики (СК1). Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості (СК2). Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік (СК4). Здатність організувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології (СК5.). Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями. (СК9).

Результати навчання

Вміти організувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів (ПР2), ПР3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки (ПР3), Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість (ПР5), Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість (ПР6), Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності (ПР9), ПР 13. Здійснювати планування та проведення процедури професійного відбору та адаптації персоналу з використанням результатів сучасних науково обґрунтованих методів

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 годин. (4 кредитів ECTS): лекції – 32 год., практичні - 16 год., самостійна робота – 72 год. Форма контролю: іспит.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Проективна психодіагностика та основи арт-терапії

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Під час вивчення дисципліни використовується брейм-стормінг, діалогове навчання, колоквіум, тестування, опитування

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Вступ до клінічної психології.

Предмет та завдання клінічної психології. Розділи клінічної психології. Клінічна психологія та медична психологія: співвідношення понять. Завдання клінічної психології у сфері освіти.

Завдання клінічної психології у сфері охорони здоров'я.

Тема 2. Норма та патологія, здоров'я та хвороба у клінічній психології

Поняття норми в клінічній психології. Статистична, оціночна, функціональна, індивідуальна, соціальна норми. Патологія та розлад в клінічній психології: співвідношення понять. Критерії психічного розладу. Зміст поняття «здоров'я» в клінічній психології. Критерії психічного здоров'я за ВООЗ. Класифікації розладів психіки та поведінки (МКХ11, DSN-V).

Тема №3. Основні методи клініко-психологічного дослідження

Особливості проведення клініко-психологічного інтерв'ю. Метод аналізу історії життя особи (анамнез). Метод спостереження за поведінкою особи в клінічній психології. Завдання патопсихологічного дослідження. Проективна психодіагностика у клінічній психології.

Тема №4. Основні симптоми та синдроми розладів психіки особистості: порушення пам'яті, свідомості, ознаки дефіцитарності психічних функцій

Розлади психічних функцій. Ознаки порушення пам'яті, інтелекту. Клінічні й експериментальні способи визначення глибини ураження психічних функцій. Розлади свідомості. Порушення свідомості. Межа між нормою та патологією. Загальна характеристика розладів особистості. Критерії діагностики розладів особистості. Чинники виникнення розладів особистості. Класифікація розладів особистості за МКХ-11, їх основні характеристики.

Тема №5. Гострий стресовий розлад та посттравматичний стресовий розлад.

Ознаки гострого стресового розладу. Етапи переживання ГСР. Поняття та чинники розвитку посттравматичного стресового розладу. Види посттравматичного стресового розладу. Критерії діагностики посттравматичного стресового розладу за МКХ-11 і DSM-V.

Тема № 6 Методологічні і методичні засади психосоматики

Організмичні ідеї в культурно-історичній ретроспективі. Етапи розвитку психосоматичних ідей. Культурно-історична ретроспектива організмичних ідей, як передумову виникнення психосоматики – наукової галузі та прикладної сфери психології. Розгляд психосоматики з історії поглядів на зв'язок душі та тіла у філософів і робіт із науковою постановкою психосоматичних проблем.

Тема 7. Психосоматичний аналіз тілесних захворювань.

Психологічний сенс захворювань серцево-судинної системи та шлунково-кишкового тракту.

Психологічний сенс захворювань дихальної системи. Психологічний сенс захворювань шкіри та опорно-рухового апарату. Психологічний сенс захворювань сечостатевої системи. Психологічний сенс захворювань ендокринної, імунної та нервової систем

Психологічна характеристика хворих відповідно до поглядів різних авторів, позиції яких є найбільш загальноживаними у психологічній науці та практиці. Психологічна характеристика різних захворювань, їх порівняльний аналіз, а також аналіз з урахуванням різних підходів. Психологічний аналіз захворювань серцево-судинної системи та шлунково-кишкового тракту, дихальної системи, шкіри та опорно-рухового апарату, сечостатевої системи, ендокринної, імунної та нервової систем.

Тема №8. Дитяча психосоматика: теорія, діагностика, психотерапія.

Причини виникнення психосоматичних розладів у дітей. Класифікація психосоматичних розладів у дітей та підлітків. Особливості діагностики психосоматичних розладів у дітей. Сімейна психотерапія як основний напрям роботи з дітьми.

Теми практичних занять

Тема1. Вступ до клінічної психології.

Клінічна психологія та медична психологія: співвідношення понять. Завдання клінічної психології у сфері освіти. Завдання клінічної психології у сфері охорони здоров'я.

Тема 2. Норма та патологія, здоров'я та хвороба у клінічній психології

Поняття норми в клінічній психології. Статистична, оціночна, функціональна, індивідуальна, соціальна норми. Патологія та розлад в клінічній психології: співвідношення понять. Критерії психічного розладу. Класифікації розладів психіки та поведінки (МКХ11, DSN-V).

Тема №3. Основні методи клініко-психологічного дослідження

Особливості проведення клініко-психологічного інтерв'ю. Метод аналізу історії життя особи (анамнез). Завдання патопсихологічного дослідження. Проективна психодіагностика у клінічній психології.

Тема №4. Основні симптоми та синдроми розладів психіки особистості: порушення пам'яті, свідомості, ознаки дефіцитарності психічних функцій

Розлади психічних функцій. Ознаки порушення пам'яті, інтелекту. Клінічні й експериментальні способи визначення глибини ураження психічних функцій. Розлади свідомості. Порушення свідомості. Межа між нормою та патологією. Загальна характеристика розладів особистості. Класифікація розладів особистості за МКХ-11, їх основні характеристики.

Тема №5. Гострий стресовий розлад та посттравматичний стресовий розлад.

Ознаки гострого стресового розладу. Етапи переживання ГСР. Поняття та чинники розвитку посттравматичного стресового розладу. Види посттравматичного стресового розладу. Критерії діагностики посттравматичного стресового розладу за МКХ-11 і DSM-V.

Тема № 6 Методологічні і методичні засади психосоматики

Організмичні ідеї в культурно-історичній ретроспективі. Етапи розвитку психосоматичних ідей. Культурно-історична ретроспектива організмичних ідей, як передумову виникнення психосоматики – наукової галузі та прикладної сфери психології.

Тема 7. Психосоматичний аналіз тілесних захворювань.

Психологічний сенс захворювань серцево-судинної системи та шлунково-кишкового тракту.

Психологічний сенс захворювань дихальної системи. Психологічний сенс захворювань шкіри та опорно-рухового апарату. Психологічний сенс захворювань сечостатевої системи. Психологічний сенс захворювань ендокринної, імунної та нервової систем

Психологічна характеристика хворих відповідно до поглядів різних авторів, позиції яких є найбільш загальноживаними у психологічній науці та практиці. Психологічна характеристика різних захворювань, їх порівняльний аналіз, а також аналіз з урахуванням різних підходів. Психологічний аналіз захворювань серцево-судинної системи та шлунково-кишкового тракту, дихальної системи, шкіри та опорно-рухового апарату, сечостатевої системи, ендокринної, імунної та нервової систем.

Тема №8. Дитяча психосоматика: теорія, діагностика, психотерапія.

Причини виникнення психосоматичних розладів у дітей. Класифікація психосоматичних розладів у дітей та підлітків. Особливості діагностики психосоматичних розладів у дітей. Сімейна психотерапія як основний напрям роботи з дітьми)

Теми лабораторних робіт

Самостійна робота

Курс передбачає виконання індивідуальних завдань за темами: "Психопатії особистості", "Розлад харчової поведінки", "Дитячі психопатії", а також підготовка програми заходу просвітницького спрямування з питань збереження психічного здоров'я

Студентам також рекомендуються додаткові матеріали (відео, фільми) для самостійного вивчення та аналізу.

Література та навчальні матеріали

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Базова література

1. Савенкова, І. І., & Савенкова, І. І. (2018). Клінічна психологія: навчальний посібник.
 2. Петрунько, О. В., & Максимчук, М. О. (2020). Клінічна психологія.
 3. Колодич, О. Б. (2019). Клінічна психологія (укр.) Clinical Psychology (en.).
 4. Никоненко Ю.П. Клінічна психологія: навчальний посібник [Електронний ресурс]. Київ : КНТ, 2016. 368 с. Режим доступу: http://culonline.com.ua/Books/klinychna_psychologia.pdf
 5. Федосова Л. О. Клінічна психологія: навчальний посібник К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2013. 248 с.
 6. Andrew M Pomerantz Clinical psychology: science, practice, and diversity. Thousand Oaks, United States, SAGE Publications Inc, 2020. 648 p.
 7. Andrew James Lewis , Emma Gould Integrative assessment in clinical psychology. Bowen Hills, QLD, Australia, Australian Academic Press, 2020. 306 p.
 8. Stan Lindsay , Graham E. Powell The handbook of clinical adult psychology. London, United Kingdom, Routledge, 2019. 906 p. By: Borecka-Biernat, Danuta. Journal of Educational Sciences, v19 n2(38) p55-70 2018.
 9. Воронов М. Психосоматика: Практ. руководство. К.: Ника-Центр, 2017. 256 с.
 10. Галецька І. Клініко-психологічне дослідження: навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 242 с.
 11. Дідковська Л. І. Психосоматика: основи психодіагностики та психотерапії: навч. посіб. Л. : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2016. 264 с
 12. Клінічна психологія: словник-довідник / Авт.- уклад. С. В. Діденко К.: Академвидав, 2012. 320 с.
 13. Крейслер О. Психосоматика в психопатології младенчества. Дніпро. 2018. С.142-178
 14. Максименко С. Д. Медична психологія / [Максименко С.Д., Цехмістер Я.В., Коваль І. А., Максименко К. С.]; за заг. ред. С. Д. Максименка К., 2014. 520 с.
- Максимова Н. ., Мілютіна К. ., Піскун В.С. Основи дитячої патопсихології: навч. посіб. К.: Главник, 2008. 158 с.

15. Мозгова Г., Андрущенко Т. Психосоматика: психологія і практика. 2018. С.148-155.
16. Наказна І. М. Психосоматика: навч. посіб. Ніжин, 2017. 132 с.
17. Хомуленко Т. Б. Основи психосоматики: навч.-метод. посіб. Вінниця: Нова Книга, 2019. 120 с.
18. Хомуленко Т. Б. Психосоматика: культурно-історичний підхід: Навч.-метод. посіб. Т. Б. Хомуленко, І. О. Філенко, К. І. Фоменко, О. С. Шукалова, М. В. Коваленко. Х.: "Діса плюс", 2015. 264 с.
19. Хомуленко Т. Б. Психотехнології саморегуляції тілесного : навч.-метод. посіб. Харків: «Діса плюс», 2017. 45 с.
20. Adam J. Krakowski (2017). Psychosomatic Medicine: Theoretical, Clinical, and Transcultural Aspects. Hamburg
21. Elmar Brähler, H. Appelt, H. Becker, P. Bernhard (2016). Body Experience The Subjective Dimension of Psyche and Soma Contributions to Psychosomatic Medicine, Springer Science & Business Media
- Kyung Bong Koh (2018). Stress and Somatic Symptoms Biopsychosociospiritual Perspectives. Cham, Switzerland : Springer.
22. Luigi Grassi, Michelle B. Riba, Thomas Wise (2019). Person Centered Approach to Recovery in Medicine Insights from Psychosomatic Medicine and Consultation-Liaison Psychiatry. Cham, Switzerland: Springer
23. The American Psychiatric Publishing textbook of psychosomatic medicine / edited by James L. Levenson, American Psychiatric Publishing. 2015

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді іспиті (20%) та поточного оцінювання (80%).
 Іспит: усна доповідь, вирішення кейсу.
 Поточне оцінювання: активна участь у обговореннях (20%), індивідуальні завдання (50%), написання контрольних робіт (10%).

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrocheshnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри
Олександр РОМАНОВСЬКИЙ

Дата погодження, підпис

Гарант ОП
Анастасія КНИШ

